

LEXICAL INFLUENCE OF THE AZERBAIJANI LANGUAGE: TRACES OF TURKIC-ORIGIN WORDS IN THE ARMENIAN ARMY

Alkhan Ismayilov¹

UDC: 811'27:811.512.162:811.19:355.1

LBC: 81.2Aze-3:81.2Arm-3:68.45

HoS: 79

DOI: 10.33864/2790-0037.2025.v6.i3.57-62

Keywords:

Azerbaijani language,
Armenian language,
Military terminology,
Language policy,
Lexical intervention,
Ethnic assimilation

ABSTRACT

This article examines the historical background and lexical richness of the Azerbaijani language and its influence on neighboring peoples, particularly the Armenian language and the military lexicon of the Republic of Armenia. The research demonstrates that the Azerbaijani language is not merely a means of communication but also a significant regional and strategic language that has strongly influenced the formation and terminological base of other languages, including Armenian. Analyses conducted within historical-political and linguistic frameworks prove that the Armenian language has extensively adopted Azerbaijani-origin words not only in everyday life but also in military, administrative, and technical fields. The article presents several Turkic military terms used in the Armenian army and provides phonetic, semantic, and functional analyses of these words. Additionally, attention is drawn to the artificial lexicon policy of Armenians, the distortion and “Armenianization” of Turkic-origin words, and the unsuccessful results of these attempts. The study concludes that the Azerbaijani language remains an important factor of interlinguistic influence in the region, and this influence continues to this day.

¹ Lecturer at the National Defense University; Baku, Azerbaijan

E-mail: ismayilov.alkhan@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0000-5941-2884>

To cite this article: Ismayilov, A. [2025]. Lexical Influence of the Azerbaijani Language: Traces of Turkic-Origin Words in the Armenian Army *History of Science journal*, 6(3), pp.57-62.

<https://doi.org/10.33864/2790-0037.2025.v6.i3.57-62>

Article history:

Received: 07.03.2025

Accepted: 02.09.2025

Copyright: © 2025 by AcademyGate Publishing. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the CC BY-NC 4.0. For details on this license, please visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>.

AZƏRBAYCAN DİLİNİN LEKSİK TƏSİRİ: ERMƏNİSTAN ORDUSUNDA TÜRK MƏNŞƏLİ SÖZLƏRİN İZLƏRİ

Alxan İsmayilov¹

UOT: 811'27:811.512.162:811.19:355.1

KBT: 81.2Aze-3:81.2Erm-3:68.45

HoS: 79

DOI: 10.33864/2790-0037.2025.v6.i3.57-62

Açar sözlər:

Azərbaycan dili,
Erməni dili,
Hərbi terminologiya,
Dil siyasəti,
Leksik müdaxilə,
Etnik assimilyasiya

ANNOTASIYA

Bu məqalədə Azərbaycan dilinin tarixi və leksik zənginliyinin qonşu xalqlar, xüsusilə erməni dili və Ermənistan Respublikasının hərbi leksikonu üzərində yaratdığı təsirlər araşdırılır. Tədqiqat göstərir ki, Azərbaycan dili sadəcə bir ünsiyyət vasitəsi deyil, həm də regional və strateji əhəmiyyət daşıyan dil olaraq, digər dillərin, o cümlədən erməni dilinin formalaşmasına və terminoloji bazasına ciddi təsir göstərmişdir. Tarixi-siyasi və dilçilik müstəvisində aparılan təhlillər sübut edir ki, erməni dili təkcə məişət sahəsində deyil, eyni zamanda hərbi, inzibati və texniki sahələrdə də Azərbaycan mənşəli sözləri geniş şəkildə mənimsəmişdir. Məqalədə Ermənistan ordusunda istifadə olunan bəzi türkcə hərbi terminlər təqdim olunur və bu sözlərin fonetik, semantik və funksional baxımdan təhlili aparılır. Eyni zamanda ermənilərin süni lüğət siyasəti, türk mənşəli sözlərin təhrif olunaraq “erməniləşdirilməsi” və bu cəhdlərin uğursuz nəticələri də diqqətə çatdırılır. Tədqiqat nəticəsində belə qənaətə gəlinir ki, Azərbaycan dili regionda dillərarası təsir gücünə malik mühüm bir faktordur və bu təsir bugün də davam etməkdədir.

¹ Milli Müdafiə Universitetinin müəllimi, Bakı, Azərbaycan

E-mail: ismayilov.alxan@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0000-5941-2884>

Məqaləyə istinad: İsmayilov, A. [2025]. Azərbaycan Dilinin Leksik Təsiri: Ermənistan Ordusunda Türk Mənşəli Sözlərin İzləri. *History of Science journal*, 6(3), səh.57-62.

<https://doi.org/10.33864/2790-0037.2025.v6.i3.57-62>

Məqalənin tarixçəsi:

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 07.03.2025

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 08.04.2025

Çapa qəbul edilmişdir: 02.09.2025

ЛЕКСИЧЕСКОЕ ВЛИЯНИЕ АЗЕРБАЙДЖАНСКОГО ЯЗЫКА: СЛЕДЫ СЛОВ ТЮРКСКОГО ПРОИСХОЖДЕНИЯ В АРМИИ АРМЕНИИ

Алхан Исмаилов¹

УДК: 811'27:811.512.162:811.19:355.1

ББК: 81.2Азер-3:81.2Арм-3:68.45

HoS: 79

DOI: 10.33864/2790-0037.2025.v6.i3.57-62

Ключевые слова:

Азербайджанский язык,
Армянский язык,
Военная терминология,
Языковая политика,
Лексическая
интерференция,
Этническая
ассимиляция

АННОТАЦИЯ

В данной статье исследуется историческое и лексическое богатство азербайджанского языка и его влияние на соседние народы, в частности на армянский язык и военную лексику Республики Армения. Исследование показывает, что азербайджанский язык является не только средством общения, но и важным региональным и стратегическим фактором, существенно повлиявшим на формирование других языков, в том числе армянского, и их терминологической базы. Анализ, проведенный в историко-политической и лингвистической плоскостях, доказывает, что армянский язык усвоил большое количество слов азербайджанского происхождения не только в бытовой сфере, но и в военной, административной и технической областях. В статье представлены некоторые турецкие военные термины, используемые в армии Армении, и проведён их фонетический, семантический и функциональный анализ. Также уделяется внимание искусственной лексиконной политике армян, искажению тюркских слов с целью «армянизации», а также неудачам этих попыток. В результате исследования делается вывод, что азербайджанский язык является важным фактором межъязыкового влияния в регионе, и это влияние продолжается по сей день.

¹ Преподаватель Национального университета обороны, Баку, Азербайджан

E-mail: ismayilov.alxan@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0000-5941-2884>

Цитировать статью: Исмаилов, А. [2025] Лексическое Влияние Азербайджанского Языка: Следы Слов Тюркского Происхождения в Армии Армении. *Журнал History of Science*, 6(3), с.57-62.

<https://doi.org/10.33864/2790-0037.2025.v6.i3.57-62>

История статьи:

Статья поступила в редакцию: 07.03.2025

Отправлена на доработку: 08.04.2025

Принята для печати: 02.09.2025

Copyright: © 2025 by AcademyGate Publishing. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the CC BY-NC 4.0. For details on this license, please visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>.

1. Giriş

Dil hər bir xalqın milli varlığını və mənəvi yaddaşını ifadə edən canlı sistemdir. Bu sistem yalnız ünsiyyət vasitəsi deyil, həm də xalqın tarixi, ədəbi, elmi və siyasi təcrübəsinin daşıyıcısıdır. Türk dilləri ailəsinə daxil olan Azərbaycan dili yüz illər boyu bölgənin aparıcı kommunikasiya vasitəsi olmuş, yalnız öz daşıyıcılarının deyil, həm də qonşu xalqların dillərinə təsir göstərmişdir [Xətai, 2005].

Bu təsirin xüsusilə hiss olunduğu sahələrdən biri də *erməni dili və ordusundakı hərbi leksikondur*. Bu faktlar təkcə dilçilik baxımından deyil, siyasi və etnopsixoloji aspektlərdən də diqqətəlayiqdir. Qonşu Ermənistanın öz dövlətçiliyini qurarkən Azərbaycan dilindən hərbi, inzibati və məişət sahəsində onlarla sözü olduğu kimi mənimsəməsi, dilimizin gücünün və təsir dairəsinin göstəricisidir.

2. Azərbaycan dili - tarixi güc və leksik zənginlik

Azərbaycan dili qədim türk dilinin tarixi və fonetik qaydalarına əsaslanan sabit və ahəngdar sistemə malikdir. Bu dil sadəcə Azərbaycan Respublikasında deyil, İran, Türkiyə, Gürcüstan, Rusiya və Orta Asiyada da yüz minlərlə insanın ana dilidir. Bu isə dilin regional təsirini artırır.

- *Fonetik harmoniya* - ahəng qanunu;
- *Morfoloji çeviklik* - şəkilçi sisteminin zənginliyi;
- *Leksik müxtəliflik* - həm qədim türk sözləri, həm də ərəb, fars və rus mənşəli sözlər.

Bu xüsusiyyətlər Azərbaycan dilini təkcə danışmaq vasitəsi kimi deyil, həm də digər dillərə təsir edən dil kimi formalaşdırmışdır.

3. Azərbaycan dilinin erməni dilinə təsiri - tarixi və dilçilik baxış

Tədqiqatlar göstərir ki, erməni dili özünün ilkin formalaşma mərhələlərində Assuriya, Finikiya, Fars və Türk dillərindən xeyli söz mənimsəmişdir. Əgər bu mənimsəmə məişət səviyyəsində baş verirdisə, sonralar bu təsir *siyasi-inzibati və hərbi terminologiyaya* da keçmişdir.

Ən nüfuzlu erməni dilçisi R.Acaryan belə etiraf edir:

“Erməni dilində 4500-dən artıq türk, əsasən Azərbaycan türkcəsinə məxsus söz aktiv şəkildə istifadə olunur” [Acaryan, 1926].

Bu, leksik assimilyasiyanın təkcə təsadüfi deyil, sistemli və dərin səviyyədə olduğunu göstərir.

4. Erməni ordusunda Azərbaycan mənşəli terminlər

Azərbaycan dilində sıra təlimi zamanı *“Düzlən”*, *“Farağat”*, *“Azad”* əmrləri verilir. Məhz ermənilər eyni sözü olduğu kimi *“Azad”* əmrindən bu gün heç bir dəyişiklik etmədən sərbəst istifadə edirlər. *“Azad”* sözünə *“-utyun”* şəkilçisi artıraraq, *“azadutyun”* (azadlıq), *“-bar”* şəkilçisini artırmaqla *“azadabar”* (azadcasına), *“-linel”* artırmaqla *“azad linel”* (azad olmaq) və s. sözlərini yaratmışlar [Dərələyəzli, 2017].

“Düşmən” sözünü bir qədər təhrif edərək, *“tşnamı”* kimi işlətməyə üstünlük vermişlər.

“Zəbt” sözünə qismən dəyişiklik edərək, məsdər düzəldən *“-el”* şəkilçisini əlavə etmiş və *“zavtel”* (işğal etmək) sözünü yaratmışlar.

Azərbaycan dilində olan *“sandıq”* sözünü hərbi termin kimi istənilən silahın sandıqçası, xəzinəsi, darağı kimi *“sınduq”* tərzində işlədirlər.

Azərbaycan dilinin leksikonuna çevrilmiş *“fədai”* (fəda olmaq, qurban olmaq) sözünü bu gün utanıb-çəkinmədən özlərinə şamil edərək *“fedai”* formasında hərbdə mütəmadi işlədirlər. *“Fedainer”* (fədailər) batalyonu mövcuddur.

Fərari “ferari” sözü (satqın, hərbi xidmətdən boyun qaçıran) da eyni anlamda işlənməkdədir.

“Cağ” - *“barmaqı, mil”* mənasını verən bu söz erməni hərbiçiləri və təlimçiləri tərəfindən silahın bir hissəsi kimi eyni şəkildə *“cağ”* kimi tədris olunur.

“*Nişan qoymaq, nişan atmaq, nişanlamaq*” mənalarını ifadə edən bu söz birləşmələri də ermənicə “*nşan dnel, nşan brnel*” söz birləşməsi olaraq hərbi termin kimi işlənir.

Əsl türk sözü olan və orduda işlənən “*onbaşı*”, “*yüzbaşı*”, “*minbaşı*” sözlərini erməni dilinə tərcümə edərək bəzən “*haryurabed*” (yüzbaşı-kapitan) “*hazarabed*” (minbaşı-mayor) kimi istifadə edirlər [Budaqov, Əhmədov & Qeybullayev, 2006].

Erməni ordusunun təlim prosesində, sıraya düzülmədə, silahların adlandırılmasında, komandirlik sistemində və digər sahələrdə işlənən bəzi Azərbaycan sözləri aşağıda təqdim olunur:

Azərbaycan sözü	Ermənicə forması	Mənası
Azad	Azad	Sərbəst buraxılma
Azad	Azadutyun	Azadlıq
Düşmən	Tşnami	Düşmən anlayışı
Zəbt	Zavtel	Zəbt etmək, işğal
Sandıq	Snduq	Silah darağı və ya sandığı
Fədai	Fedai	Könüllü döyüşçü
Fərari	Ferari	Hərbi dən yayınan şəxs
Cağ	Cağ	Silahın texniki hissəsi
Nişan atmaq	Nşan dnel	Hədəfə atəş açmaq
Zireh	Zrah	Zirehli texnika və geyim

Cədvəl 1.

Zrah sözündən törədilmiş onlarla termin:

- Zrahabaçqon - zirehli gödəkc
- Zrahayin mekena - zirehli maşısı
- Zrahatransportyor - zirehli transportyor və s.

5. Erməni dilində süni neologizmlər və lüğət siyasəti

Ermənilər yeni yaranan beynəlxalq terminləri əksər hallarda süni şəkildə təhrif edir, onları “erməniləşdirir”. Bu, dilin təbii inkişafına mane olmaqla yanaşı, kommunikasiyada da çətinlik yaradır.

Məsələn:

- Telefon - heraxos (uzaqdan danışan);
- Televizor - herusdatsuyts (uzaqdan göstərən);
- Kompüter - hamaqarki [Cəfərsöylü, 2007].

Bu cür qondarma formalar dilin zənginliyindən deyil, onun zəifliyindən xəbər verir.

6. Toponimlərin və adların erməniləşdirilməsi

Sovet dövründən sonra Ermənistan ərazisindəki yüzlərlə Azərbaycan mənşəli toponim dəyişdirilmiş, onların yerinə “*noravan*”, “*noraşen*”, “*karmraşen*” kimi süni adlar qoyulmuşdur.

R. Q. Sakabedoyanın Barraqrkuyq adlı lüğətində 600-dən artıq “yenidən yaradılmış” erməni sözü təqdim olunur ki, bunların çoxu türk mənşəli sözlərin təhrif olunmuş formalarıdır [Sakabedoyan, 2014].

7. REFERENCES

1. Aliyev, A. (2005, May 10). Heydar Aliyev and the Azerbaijani language. *Sabah* newspaper. (in Azerbaijani)
2. Khatai, Sh. I. (2005). *Selected works*. Baku: Sharq-Garb. (in Azerbaijani)
3. Acharyan, R. (1926). *Words borrowed into Armenian from Turkish*. Yerevan. (in Armenian)
4. Darelayezli, K. (2017, September 17). On Armenian character. *Darelayez*. (in Azerbaijani)

5. Nuriyev, S., & Huseynov, R. (2006). *On Armenian surnames and names*. Moscow: Karabakh "Heritage". (in Azerbaijani)
6. Aliyev, H. (2001). Speech on the Day of the Azerbaijani Alphabet and Azerbaijani Language. *Youth Forum*. (in Azerbaijani)
7. Jafarsoyly, I. (2007). On Turkic ethnonyms derived from zoonyms. *Turkology*, (1–2). (in Azerbaijani)
8. Budagov, B., Ahmadov, S., & Geybullayev, G. (2006). *Historical geography of Western Azerbaijan*. Baku. (in Azerbaijani)
9. Sakabedoyan, R. Q. (2014). *Barraqrkuyq*. Yerevan. (in Armenian)

ƏDƏBİYYAT

1. Aliyev, A. (2005, may 10). Heydər Əliyev və Azərbaycan dili. *Sabah* qəzeti.
2. Xətai, Ş. İ. (2005). *Seçilmiş əsərləri*. Bakı: Şərq-Qərb.
3. Acaryan, R. (1926). *Erməni dilinə türk dilindən gələn sözlər*. Yerevan.
4. Dərələyzli, K. (2017, sentyabr 17). Erməni xisləti haqqında. *Dərələyz*.
5. Nuriyev, S., & Hüseynov, R. (2006). *Ermənilərin soyadları və adları haqqında*. Moskva: Qarabağ "İrs".
6. Əliyev, H. (2001). Azərbaycan əlifbası və Azərbaycan dili günü ilə əlaqədar çıxışı. *Gənclər Forumu*.
7. Cəfərsöylü, İ. (2007). Zoonim mənşəli türk etnonimləri haqqında. *Türkologiya*, (1–2).
8. Budaqov, B., Əhmədov, S., & Qeybullayev, Q. (2006). *Qərbi Azərbaycanın tarixi coğrafiyası*. Bakı.
9. Sakabedoyan, R. Q. (2014). *Barraqrkuyq*. Yerevan.